

Winter

Het afgelopen najaar had ik het voorrecht om enige weken in IJsland te verblijven om deel te nemen aan een cursus "Printing Matter" bij Skaftfell Center of Visual Art (<http://skaftfell.is/>) in Seydisfjörður, IJsland

Als ik naar een artists residency ga om te werken en mensen te ontmoeten dan wil ik het liefst dicht bij de zee zijn in een noordelijk land. Ik houd van ruige landschappen met stemmig en ingetogen licht. Deze overweldigende natuur geeft je het gevoel van geen of weinig belang te zijn. Het doet je klein en nietig voelen. Dit heb ik al vaak ervaren in Ierland en in Schotland, waar ik vaak residency's heb gedaan.

IJsland was voor mij een logisch vervolg op al deze verblijven.

Seydisfjörður ligt in het oostelijk deel van IJsland en er wonen 600 mensen. Het hele oosten van IJsland is dun bevolkt met maar 10.000 inwoners. Het is geologisch gezien het oudste stuk van het land, met veel fjorden. Seydisfjörður ligt in een smalle fjord tussen hoge heuvels waar in de winter, tot 18 februari, de zon niet boven de heuvels uitkomt en er geen direct daglicht is.

In een gesprek met een plaatselijke bewoner van Seydisfjörður hoorde ik dat IJsland twee seizoenen kent, namelijk: winter en niet winter. In de maand mei kon er nog een sneeuwstorm optreden en in de maand september, toen ik er verbleef, begon het met sneeuwen en lag er al een laag sneeuw op de heuvels. Tegelijkertijd was het in Nederland bijna 30 graden.

Op iedere dinsdag legt de boot uit Denemarken, de "MS Norröna" aan, midden in het stadje en blijft twee nachten liggen. Het geluid van de motoren en de geur van de uitlaatgassen is heel erg hinderlijk aanwezig. De kleine straatjes zijn vol met toeristen die meestal maar een nacht blijven..

Ooit overwoog men om Seydisfjörður de hoofdstad van IJsland te maken, in plaats van Reykjavik in het westen. Dit had te maken met telegraafkabel die hier aan land kwam en IJsland met Europa verbond. Daardoor was er voor die tijd vooruitstrevende technologie aanwezig. Uiteindelijk heeft

men voor Reykjavik gekozen. De vallei zou toch te klein zijn geweest om een hoofdstad te bouwen.

Aan de cursus “Printing matter” neemt een internationale groep kunstenaars deel, zeven in totaal. Toevallig allemaal vrouw. De deelnemers komen uit Frankrijk, Australië, Nederland, Canada en Engeland. We hebben een heel verschillende achtergrond en interesse. Maar wat ons bindt is de belangstelling voor het Kunstenaarsboek. Daardoor is er sprake van een samenhangende groep waarin ieder zijn eigen invalshoek heeft. Waarom vele van ons voor deze residency hebben gekozen is het overweldigende landschap en de geïsoleerde ligging van het stadje. Mijn reden voor deelname was dat ik mijn kennis over het boekbinden wilde verdiepen en graag in een project samen wilde werken met andere kunstenaars die ook kunstenaarsboeken maken, Ik hoopte op een uitwisseling van ideeën en zienswijze.

De residency is ook bekend omdat de Duitse kunstenaar Dieter Roth hier in de laatste 10 jaar van zijn leven vaak verbleef. Hij is heel belangrijk geweest voor dit stadje. Een goed voorbeeld hiervoor is het fotoboek van Seydisfjörður waarin alle huizen staan die met gegolfd plaatstaal gemaakt zijn en vaak een aangenaam roestige kleur hebben. Door de verschijning van dit boek zijn veel leegstaande huizen niet gesloopt en opgeknapt. Zijn aanwezigheid trok veel andere internationaal werkende beeldend kunstenaars aan om te komen wonen en werken in Seydisfjörður.

Na het zien van een documentaire over het leven van Dieter Roth hadden we een discussie in de groep over de persoon en het werk. Veel van ons hadden hier gemengde gevoelens over. Hij is als het ware een heel belangrijk deel van het verleden voor deze plaats en daarin lagen zijn kwaliteiten. Dat zagen we allemaal wel. Na zijn dood in 1998 heeft men de Dieter Roth Academy opgericht om zijn werk en gedachtegoed in ere te houden. Zijn oudste zoon Björn speelt hier een belangrijke rol in.

Ik heb tijdens de cursus gewerkt met de lithopers van Dieter Roth, maar de oude stenen, nog met zijn afbeeldingen, mocht ik natuurlijk niet afschuren en gebruiken. De pers maakte een vervaarlijk krakend geluid als ik er aan draaide. Alsof er een krakende deur opgaat. “It's Dieter” riepen we dan allemaal.

Om het kunstenaarsboek te maken gedurende dit verblijf werkten we veel in het Technisch Museum, afgekort het Tek Mus

We kregen te horen dat we dit niet mochten vergelijken met een gewone grafische werkplaats maar dat het een museum was waarin wij mochten werken. Af en toe kwamen er ook bezoekers binnen lopen. Het stond vol met de meest wonderlijke apparaten zoals bv oude drukpersen, een boekhoud machine en andere door de tijd overbodig geraakte dingen die oud en kwetsbaar waren. Het museum heeft nauwelijks geld voor onderhoud en bij het openen van een raam viel het er bijna uit. Ik had mezelf als doel gesteld om zoveel mogelijk ervaring, die ik uit verleden heb met grafische technieken, te gebruiken bij het maken van mijn boek en zoveel mogelijk apparaten te gebruiken die hier aanwezig waren. Ik heb een kleine oplage gemaakt met behulp van de blinddruktechniek gecombineerd met typografie. Het is ontstaan vanuit het idee om een boek te maken met nauwelijks iets erin en is een heel minimale uitgave geworden. Het IJslandse woord voor niets, Ekkert, is met behulp van loden letters op de omslag gedrukt.

Skaftfell speelt een belangrijke rol in het culturele leven van dit kleine stadje en in geheel Oost IJsland. Met een aantal vergelijkbare instituten op cultureel gebied is men een festival voor jonge mensen begonnen met de naam Bras gevolgd door de opzweepende woorden “thora”, (durf) “bora” (er zijn), “gera”. (doen)

Het begon met een optreden van de populaire popmuzikant Dadi Freyer. Hij trad op in een studio in Reykjavik en had contact met een aantal culturele instanties in Oost IJsland via een live video stream, waaronder Skaftfell. Wij mochten twee IJslandse woorden doorgeven waarvan hij dan een lied maakte.

Een van de woorden was Tilberi. Dit is een mythologische figuur gemaakt van de rib van een overleden man die melk gaat stelen van koeien. Naar ik het kon horen zong Dadi er een ballade over speciaal voor ons zeven. Ook omdat wij de enigen nog aanwezig waren in de zaal. De rondrennende kleuters waren allemaal weggerend..

Ik realiseer me hoe belangrijk het is om in een gemeenschap zoals deze kunstenaars te hebben die initiatieven ontplooiën waar mensen op afkomen om kunst te zien en elkaar te ontmoeten. Ik heb bewondering voor de tijd en energie die ze hier aan wijden.

Ik heb al meerdere residency's gedaan, meestal op een plek waar ik dan in mijn eentje was of heel erg op mezelf terug geworpen. Dit was voor het eerst dat ik iets in een groep deed in combinatie met een cursus. Hierdoor koos ik andere dingen om te doen tijdens deze drie weken. Ik dacht terug aan de periode dat ik nog op de kunstacademie zat. Deze plek zou je een broedplaats kunnen noemen, wat een heel Nederlandse naam voor dit fenomeen is.

De aanwezigheid van anderen van deze groep maakte het verblijf nog stimulerender op deze toch al zo stimulerende plek. Ook omdat we heel open sfeer was waarin elkaars werk, daar ter plekke gemaakt, werd gewaardeerd door de deelnemers. Aan het eind was er een expositie waarin je het werkproces van iedere kunstenaar met alle tegen- en meevallers heel goed kon aflezen. Alsof dat ook een letterlijke weerslag was van deze drie weken hier door gebracht in Seydisfjörir.

Mijn verblijf werd mogelijk gemaakt door een subsidie van het Gerbrandy Cultuurfonds en crowdfunding

Wilma Vissers

www.wilmavissers.com

